

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 14. septembra 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 16 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Komu je potrebna politika topnjač v Zalivu?

Bivši ameriški zunanji minister Henry Kissinger je v svojih spominih dal kategorično oceno o italijanski zunanji politiki. Po njegovem te politike pravzaprav ni, ker Italija (oziroma njene vladavine) pojmuje zunanjo politiko prevsem v luči nontranzepolitičnih posledic in razmerja sil. Skratka, zaman bi iskali motivacije italijanskih zunanjepolitičnih izbir v mednarodnem spletu interesov, pač pa jih moramo brati predvsem v luči dogajanja v samem Rimu, v «palači oblasti», kot bi rekel pokojni Pasolini.

In vendar so te motivacije ustvarile pogoje za zelo resne in zaskrbljujoče poteze, predvsem z ekspedicijo italijanskih bojnih ladij v Perzijskem zalivu.

To je namrec prvič v zgodovini italijanske republike, da se italijanske obojene sile odpravljajo nepovabljen na področje, kjer divja osemletna vojna! Pri tem tvega Italija, da se zaplete v to vojno in jo internacionalizira zaradi neodgovornega početja držav, ki vtikajo nos v to področje zaradi svojih širših strateških interesov.

In to ni vse! Italija se vključuje v nekoordinirano mornarico, ki sicer nima zastave NATO, vendar ji je zelo podobna. NATO nima pravice posegati izven omejenega področja evropske celine in severnega Atlantika!

S tem, da rine v Perzijski zaliv skuša italijanska vlada dokazati, da je Italija strateška velesila? In vendar tvega celo teroristične odgovore islamskih fanatikov, ki ne izbirajo sredstev v svojem boju.

Najbolj vroči so bili v tem pogledu socialisti, ki so dobesedno prisilili demokristjane in izsilili sicer šibko Gorievo vlado. Pri tem so se šli politično pustolovščino v imenu nekakšne patriotske retorike, ki močno spominja na prejšnje stoletje in na teorije o «prostoru ne soncu» in «mare nostrum»... In zakaj? Za osem ladij, ki bodo plule skozi Perzijski zaliv v prihodnjih šestih mesecih?

Težko bi nekaj takega trdili. Za nekaj drugega gre: za ameriško izsiljevanje

in razkazovanje mišic, glede pač na to, da deluje na tem področju tudi sovjetska mornarica. Nekateri so očitno hoteli dokazati, da zna Italija reagirati (pokazati attribute, je zapisal Montanelli) na napade, čeprav je doslej edina posledica tega napada bila zlomljena noga kapitana tovarne ladje «Jolly Rubino». In sedaj tvegamo hujše, morda celo letalske napade, na katere bi nujno moralo odgovoriti ameriško letalstvo.

Pri vsem tem je nejhujše spoznanje, da je zahodna velesila skupaj z drugimi evropskimi državami v bistvu sabotirala zadnji in najresnejši poskus Organizacije združenih narodov in njenega generalnega tajnika Perez de Cuellarja, da vzpostavi mir na tem področju. Kdo daje sedaj Iranu in fundamentalistom v Teheranu «alibi», da se izognejo svoji odgovornosti? Mar ne prav tisti, ki v besedah grmijo proti islamskim fanatikom, v resnici pa vodijo vodo na njihov mlin?

Komunisti, z njimi tudi veliko številno katoliških organizacij in drugih mirovnikov, smo odločno prepričani, da je ekspedicija v Perzijskem zalivu velika in tragična napaka. Za vzpostavitev

miru na tem področju in za zagotovitev varne plovbe bi bila možna druga pot, naprimer poseg «modrih čelad» ali «modre mornarice» OZN, ki naj bi prisila vojskujoči se strani k premirju in pogajanjem.

Sprejemljiva bi bila celo možnost posega mornaric neuvrčenih držav, ki bi lahko delovala v okviru svetovne organizacije ali s soglasjem obeh velesil. Zadnja rešitev pa ustreza bolj iskanju strateške prednosti na tem življenjsko važnem področju kot pa interesom miru.

Pri vsem tem smo celo priča dejstvu, da se retorika, ki običajno spremlja ekspedicijo, objektivno prepleta z dramatično realnostjo mreže prekupčevalcev z orožjem prav na to področje, kar pomeni tudi, da bi utegnili italijanski minolovci odstraniti iz Zaliva italijanske mine, ali pa, da bi italijansko ladjo zadelo iranska (ali iraška) raketa, ki bi jo vodil računalnik italijanske državne družbe?

Čemu je bilo to potrebno? KPI je odločno nasprotovala ekspediciji v Perzijskem zalivu. Vlada se je zavedala, da

Sindikati CGIL, CISL in UIL so 2. septembra v znak solidarnosti s stavkajočimi črnskimi rudarji priredili shod pred Južnoafriškim konzulatom.

Shod istrskih beguncev

Septembra 1947. leta je vstopila v veljavno mirovna pogodba, ki jo je Italija podpisala nekaj mesecev prej. Določila pogodbe so zadevale bivše italijanske kolonije, vojne odškodnine in nove meje, še posebej zapadne. Temeljito se je spremenil zemljepisni obseg nekdanje kraljeve Julijske krajine. Te spremembe so povzročile množičen odhod prebivalstva iz Istre, ki se je v raznih fazah nadaljevalo do leta 1954. Poleg «negotovosti» Trsta, je bilo v tistem obdobju izseljevanje iz Istre najočitnejši pokazatelj takratnega negotovega stanja in napetega ozračja.

Ob obletnici začetka izseljavanja bodo razne organizacije, ki združujejo istrske begunce, priredile v Trstu shod. O tem se govori že dalj časa. Ni prvič, da se istrski begunci takole zberejo in se mi zdi, da ne smemo postaviti pod vprašaj pravico združevanja in globok pomen, ki ga ima to srečanje za veliko ljudi, ko se lahko zopet povežejo z lastno skupnostjo in vzpostavijo stik z določeno zgodovinsko identiteto, ki je značilna za te dežele severnega Jadrana.

Kljub temu velja razmisliti o nekaterih vidikih same organizacije srečanja.

Prvič po štiridesetih letih vse begunske organizacije — od tistih, ki izvirajo iz starega CLN za Istro, do skrajno desničarskih (izjema je le krožek Istria) skupaj organizirajo manifestacijo, ki jo bodo podprle Dežela FJK ter Tržaška Občina in Pokrajina. Pri manifestaciji ne bo sodelovala nobena stranaka.

Enotnost begunskih organizacij — za zdaj se ta enotnost omejuje samo na or-

nima prave večine, saj so vsi opazili različnost tonov in argumentacije med zunanjim ministrom Andreottijem in obrambnim ministrom Zanonejem. Tudi je bilo vsem opazno, kakšna je bila zadrega demokratizacij, ki so bili pod pritiskom katoliških mirovnikov in so priznavali, da je Gorieva vlada talec stranke bivšega vladnega predsednika Craxija.

Zaman so bili vsi pozivi k treznosti. Prevladala je linija izsiljevanja zaupnice. Vendar ni bila še izrečena zadnja beseda: zahtevati moramo, naj se italijanske ladje vrnejo domov. Naj jih zamenja OZN s svojimi mirovnimi silami. Naj utihne glas topnjač, naj spregovori jezik diplomacije, v katerem lahko Italija odigra pomembno in pozitivno vlogo.

Dokazati moramo, da nam je mir pri srcu in da znamo najti skupen jezik vseh ljudi dobre volje. In tudi moramo dokazati, da se velike izbire tičejo vseh ljudi in zato imajo vsi demokratično pravico domonstrirati svoje nesoglasje in svoje zahteve.

Stojan Spetič

ganiziranje manifestacije — je novost, o kateri moramo razmisliti, da bi dojele nove agregacijske momente in da bi premagali skušnjavo, da bi vse skupaj postavili v isti koš. Pomisliti moramo na cilje posameznih skupin, ki so se ob tej priliki združile: na eni strani stojijo ljudje, ki hočejo potrditi določeno kulturno identiteto brez nobenega revanšizma, obstajajo pa tudi skupine, ki bodo ob tej priliki skušale, kot to počenjajo v Trstu že dalj časa, obnoviti nek pojem italijanskosti, ki bi zajemal vse, od kolaboracionistov do fašistov. To ne zaradi tega, da bi po tolkih letih prišlo vendar do, sicer nedorečene, «sprave», ampak zaradi tega, da bi na tak način legitimirali sile, ki naj bi se 40 - 45 let tega zavzele za boj proti antifašizmu in ljudskemu osvobodilnemu gibanju, «da bi branili italijanskost» teh dežel. Zaradi tega naj bi 19. in 20. septembra zbrali ljudi pred fojbo. Določen del prirediteljev namreč meni, da Istrjani imajo tam njih mrtve in zaradi tega ne bodo obiskali Rižarne. To je poskus, da bi izkrivili in spremenili resnico. Tako vedenje in mišljenje ne smemo podcenjevati. Proti njemu se moramo zavestno boriti, ker se je v Trstu usidralo že dalj časa in ker se ne omejuje samo na naše mesto. Pomislimo samo na debato, ki se že nekaj let odvija v Nemčiji. Jasno je, da ti krogi ne nameravajo samo obuditi spomin na te dogodke. V Trstu so se izjemno razširile pobude in organizacije (kulturne, prosvetne in športne), ki skušajo premakniti na desno in na polje nacionalne konfrontacije družbenopolitično klimo v mestu. Protislovenski lokalizem in nacionalizem sta bila zadnja leta dosledno negovana, da bi tako lahko pogojevala kulturno-politični razvoj in da bi zaustavili procese sodelovanja med narodi v mestu in v obmejnem področju.

Tudi tokrat je namen prirediteljev ta, da bi znova obnovili pojme in ideje, izpred 50 ali 60 let: «Istra, Kvarner, Dalmacija: latinska, beneška in krščanska zemlja». S tem bi vsilili tem deželam neko jezikovno in vrednostno vsebino, ki s tem, da zanika večnarodni in večkulturni značaj tega področja, poimuje italijansko identiteto samo kot negacijo ostalih. Tako mišljenje nasprotuje večinski opredelitvi sodobne italijanske kulture in načelom naše ustave.

Tragedija beguncev ima zelo malo opraviti s takšnim vedenjem. S tem nima nič kaj opravi določen del prirediteljev, niti mi, niti nekatere begunske organizacije in niti dobršen del samih beguncev. Z njimi, z liberalno in katoliško kulturo moramo vzdrževati dialog. Veliko stvari moramo razčistiti, tudi z naše strani. Ne smemo Obravnavati to

vprašanje enako kot 40. let tega. Ne smemo pozabiti, da so odgovori na nekatera vprašanja bistveno pogojevani od rešitev, ki smo jih takrat ponujali.

Mimo strumentalizacije določenega del aprirediteljev, nekateri problemi obstajajo. Obstajajo tudi za levico!

Prvič: način, kako se je po vojni obravnavalo vprašanje večnarodnostnega značaja teh krajev. «Exodus» je povzročilo več činiteljev. Povzročila ga je tudi volja, da bi zapodili Italiane iz Istre. V nekaterih primerih je to bilo očitno.

Nedvomno moramo narodno vprašanje, tako kot so ga pojmovali med vojno in po njej, vsaj delno uokviriti v logiko in kulturo političnega prizadevanja za ustanovitev narodnih držav. To lahko razberemo iz številnih političnih in kulturnih znakov tega obdobja. Poleg tega je bilo takrat v Jugoslaviji zelo razširjeno mnenje, o enotnosti osvobodilnega boja in boja za zedinjenje narodnega ozemlja, vstevši Istro, Primorsko in Trst, kjer so od nekdanji Slovenci in Hrvati važen del prebivalstva. Prepletanje narodnih zahtev in socialnega boja je povsem upravičeno utemeljilo željo Slovencev in Hrvatov, da bi se zedinili z njihovimi brati v Istri in na Primorskem.

Toda kako se je v tej narodnostno mešani deželi obravnavalo prisotnost italijanskega elementa? Pišem o tistem italijanskem elementu, ki ga je hotel fašizem identificirati s seboj, a ki je bil od nekdanji ena izmed komponent tega področja. Vprašanje odnosa med narodi se je znova pojavilo, četudi v drugačnih okoliščinah. Izseljevanje so povzročili številni zapleteni činitelji. Obstajala pa je tudi težnja, ki je ne smemo prezreti in o kateri moramo razpravljati, da bi zapodili Italiane iz Istre.

Molk hrvaške in slovenske kulture o tem vprašanju izdaja določeno zadrego in zavest, da ta problem obstaja in da je delikaten. Način kako se je takrat reševalo vprašanje razmerja mejnarodnost, še danes obremenjuje politično življenje in kolektivno zavest. Tega ne smemo prezreti!

Drugič, o beguncih. Večkrat sem povedal svoje mnenje o težavah, ki smo jih srečevali, ko smo obravnavali to vprašanje. Težave, da bi doumeli, da begunci niso bili «buržujji», nacionalisti, ali povratniki iz kolonij, ki jih je osvojil fašizem. Bili so «ljudstvo», sestavni del prebivalstva takratne Julijske krajine. Nismo dojele ravno ljudskega značaja izseljevanja. Podcenjevali smo izvirno vrednost istrsko-beneške kulture, s svojimi običaji, s svojo skupinsko zavestjo in borbenostjo. Begunskega fenomena

→

Draga 87

med izročilom in ozemljitvijo

Ravel Kodrič

Lanskoletni izbor predavateljev na študijskih dneh Draga 86 - bili so vsi iz Jugoslavije - je v vrstah nekaterih najzvestejših privržencev te prireditve katoliškega razumnštva na Tržaškem natele na neprikrito nerganje; seveda mu je goriški Katoliški glas nemudoma naklonil gostoljubje svojih stolpcev. Sprilono tega je razumljivo, da niso prireditelji pri letošnjem izboru predavateljev smeli lahkomišelnost mimo izrečenih pomislekov in očitkov. Podoba predavateljskega sestava se je tako letos malone zrcalno prevesila: trije zdomci (članikar iz ZDA, pravnik iz Argentine, snikar iz Vatikana) ter književnik iz Ljubljane. Toda napak bi sodil, kdor bi iz nje sklepal o kulturno-političnem obračunu letošnje Drage.

Če smo se namreč ob stvarnem, v resničnosti ZDA vsidranem, proti koncu spretno izzivalnem nastopu severnoameriškega gosta lahko pri nekaterih diskutantih iz SR Slovenije prepričali o skutočnosti nekega naivnega, operetnega, ustrežljivega zapadnjaštva med Slovenci (kdo bi verjel, da se še najdejo, ki bi radi pod slovensko trobojnico prospremili «antantno mornarico» do mola San Carlo...), smo pri južnoameriškem gostu lahko - spoštljivo zgroženi - izmerili razkorak, kaj pravim, pre-

pad, ki je zazijal med srditim, v ostroge opravljenim, v anahronistično okamenelost izseljeniškega sindroma izklesanim katolištvom in tukajšnjo, današnjo, evropsko občutljivostjo, kakršno so izpričali diskutanti s svojimi zavrnitvami, od blažjih, o zirnejših, prizanesljivejših pa do odločnejših, ki menijo, da je čas preresen za ovinkarjenje in leporečje. Lastno miselno dopolnitev so te zavrnitve doživele ne zadnjem srečanju ob Capudrovem razmišljanju o usodnih nesporazumih in zablodah judovskokrščanskega mita o obljubljeni deželi, kot prostora zunaj, onkraj, prenekikrat celo mimo vesti in zoper njo.

Škoda, da takemu predavanju ni bilo prizanešeno s paradno-manifestativnim okvirom, ker ni naklonjen zbranosti in prizadevnosti obravnave. Zlasti med mlajšimi udeleženci je bilo v tem pogledu čutiti neko nepotešenost, nekakšno slutnjo, da bi se bila ob siceršnjih pogojih lahko vnela plodnejša izmenjava - nemara neistorodnih - mnenj.

Zdi se mi, da bi k temu mogla prispevati dva pogoja. Prvič: vsaj delna, ponovna zamejska ozemljitev Drage, pri

čemer ne gre toliko za tematsko ozemljitev, kolikor prej za uvrstitev zamejskih katoliških razumnikov med predavatelje, za enakopravno, izvorno, samobitno pretakanje tukašnjih pogledov in dognanj skozi ožilje Drage, mimo samih prirediteljskih dolžnosti.

Drugič: vsaj zrahljati bi se morala trdoživa predstava o Dragi kot strankar-ko ali taborsko zagrajeni prireditvi. Izpodrivati naj bi jo začela predstava o Dragi kot priložnosti za dialog s slovenskimi verniki - razumniki mimo sleherne politične oportuniteti (slednjo Draga pač že pozna, v tem pogledu res ni deviška...). To pa ni več zgolj naloga prirediteljev, temveč vsakogar, ki meni, da bi ga brez takega dialoga bilo manj.

Žal te potrebe ne zaznavam pri mladih komunistih. Ne morem se pravzaprav načuditi, kako naglo in takorekoč samoniklo se razrašča nekdanja, s tržaško liberalno hegemonijo obremenjena ravnodušnost do verske in vernikove razsežnosti. Toda, ali naj se ZKMI kar tako, trpno preda toku in vztrajnosti izročila? Kakšno predstavo gojijo pravzaprav danes mladi slovenski komunisti o sebi? Kaj jim pravzaprav pomenijo (mar sploh kaj?) besede, ki jih je partijski voditelj Pietro Ingrao izrekel pred nekaj dnevi na prazniku «Unità» v Bologni med debato z voditeljem katoliških skavtov Romanom Forleom in ravnateljem bolonjskega Inštituta za verske vede Giuseppom Alberigom: «Prepričan sem, da ne govorimo o dveh ločenih svetovih, komunistih in katolikih, temveč o dveh globoko prežemajočih se svetovih. Zgodovinski prelom se je - zdavnaj že - zacelil. Religioznosti ne pojmujemo več v antitezi s procesom osvobajanja, kot je trdil tisti stavek o opiju ljudstev. Šli smo tudi dlje od strpnosti: dejali smo, da lahko prizadeta verska zavest pripelje do vizije socialistične preobrazbe. Pa tudi sami smo se od kristjanov veliko naučili, spomnimo se le Don Milanija, La Pire, Pistellija. Skupaj lahko razkrijemo izredna obzorja...»

Religioznost ni zame zgolj zunanji pojav, ki ga priznavam, temveč bogastvo, ki me spreminja. Svojim tovarišem želim povedati: prav, 14. junija smo jo pošteno skupili, toda tekma je dolga, pa tudi obetovna bo, če bo vno znali pri sebi širiti obzorja dialoga, in - segel bom po krščanskem izrazu - upanja.»

Res, velja se zamisliti!

ne smemo ocenjevati izključno v luči izbi-
bire med Italijo ali Jugoslavijo. Razli-
kovati moramo tudi med demokratsko
politiko klientelizma in favoritiz-
mov ter dejanskimi potrebami begun-
cev, da se vključijo v socialno in pro-
dukcijsko tkivo mesta.

Tretjič, o narodnih manjšinah. Od
podpisa mirovne pogodbe je preteklo že
40 let. To niso bila leta vladavine kral-
ja Petra ali Viktorja Emanuela III., am-
pak so to bila leta vladavine dveh repu-
blik, ki so nastale v antifašističnem bo-
ju, dveh držav, katerih ureditev temelji
na bistveno novih vrednotah. Razvili
smo sodelovanje in prijateljstvo med
Italijo in Jugoslavijo. To je smer za v
bodočnost. Pošteno pa moramo prizna-
ti, da vprašanja narodnih manjšin ni-
smo rešili. Slovenci v Italiji še nimajo
zaščitnega zakona in še te pravice, ki jih
danes uživajo — priborili so si jih v sku-
pnem boju z italijanskimi demokrati —
so ogrožene od organiziranega obujan-
ja starih nestrpnosti. Italijani z Istre in
Reke pa tvegajo izginotje, predvsem
zaradi družbene praznine, ki jih obdaja.

Situacija Italijanov v Jugoslaviji in
Slovencev v Italiji je povsem različna,
ker živijo v različnih družbenih uredit-
vah in zaradi drugačnih odnosov med
narodi. Za levičarske in napredne sile,
bodisi v Italiji, kot v Jugoslaviji, pa
ostaja še naprej odprto vprašanje na-
rodnih manjšin. Osimo je, hvala bogu,
dokončno rešil vprašanje meja. Tudi za-
radi tega lahko danes o teh vprašanjih
govorimo bolj umirjeno, kot v pretek-
losti. To je vloga levece. Kultura sožit-
ja veliko dolguje manjšinam in temu,
kar so nas one naučile: da je obstoj več
kultur, tradicij, zgodovin, nekaj narav-
nega. Dolgo časa so nam skrivali pre-
plete med kulturami. Med temi tudi
istro-beneški kulturo, ki jo je počez raz-
rezala begunska tragedija. Ena izmed
tragedij teh krajev.

Zavedati se moramo tudi tega vidika
zgodovine, da bomo lahko onemogoči-
li vsakogar, ki se poslužuje preteklosti,
da bi zanikal prihodnost, vsakogar, ki
podpihuje kulturno razdeljevanja in
medsebojne zaprtosti.

Stelio Spadaro

Grob v južnem Atlantiku

Drago Flis

Pri Fox Bayu na vzhodnem Falklandu je majhna ploščica z napisom: »1982 April—Junij«.

V čast sil južnega Atlantika in v trajni spomin mornarjem, vojakom in letalcem, ki so dali svoja življenja in ki nimajo nobenega drugega groba kot morje.

Pri grobovih njihovih bojnih tovarišev, ki so padli na kopnem, so vklesana tudi njihova imena.

Zakaj vendar je bilo to potrebno? Zakaj so morali sodobni konkvistadorji iz najbogatejše latinskoameriške države napasti revne Falklandske otoke? Tukaj niti Angleži, niti Škoti niso v večini, otoki pravzaprav pripadajo ovcam, ki jih je tukaj edinole dovolj. Ali je bilo za vrel imperialni ponos vredno žrtvovati skoraj tisoč življenj? Vojna se začne, ko zvoni zgodovina. Večinoma se je začelo, ko je imelo vodstvo kakšne dežele navidez jasne račune: »Zmagali bomo in naše ozemlje bo večje!«

Generali vidijo slavo, parade, intervjuje, odlikovanja, predvsem pa nekaj lebdečega v zraku, neopredeljivega: vstop v zgodovino. V falklandski vojni morda ni umrlo veliko vojakov, če jo primerjamo z drugimi vojnami. Res pa je, da so tisti, ki so tam umrli, doživeli take smrti, ki jih lahko štejemo med najstrašnejše, kar jih obstaja.

Fregata Ardent je gorela. Zadela jo je argentinska raketa, morda je bila ravnokar kupljeni Exocet. Paluba goreče ladje se je začela topiti, aluminijeva zlitina ni zdržala ognja. Na zgornji palubi, ki se je počasi »zlivala« proti ledenomrzlemu morju, so ležali trije goreči vojaki. Ne morejo se niti zvižati. Upravljali so protiletolski top. Počasi se utaplja v talečem se aluminiju...

Argentinski Miragi in Skyhawkji še enkrat preletijo in jo zasujejo s preostalimi bombami in se urno obrnejo proti argentinski obali. Ardent ni bilo treba še enkrat bombardirati, toda pilotsko herojstvo je to zahtevalo. Ardent se potaplja, ladja gori in se topi. Voda okoli nje vre kot v velikem kotlu.

Skoraj stopljena ladja otrdi v groteskni obliki, ko se potopi. Z njo gre v falklandskem prelivu na dno globokega morja več kot dvajset mornarjev. Nihče jih ni mogel rešiti. V vojsko so se vpisali prostovoljno. Prav razveselili so se, ko so zvedeli za Falklande. Ko so prišli do otokov, so jih tako spominjali na Škotsko in Shetlandske otoke. Vse je bilo reвно in ravno ali zaobljeno, le sem in tja je bilo videti kakšno kamnito hišo.

Ministrska predsednica je postala prva ženska, ki je ukazala vojno, naj se njena vojska vojskuje. Toda vojno so začeli argentinski generali, ki so želeli priti v zgodovino kot širitelji nacionalnega ozemlja. Falklande je osvojila junta, ki je preprosto uničila dvajset tisoč ljudi, o katerih nihče nič ne ve. Ta junta se je želela pokazati kot borka proti ostankom britanskega imperializma. Vojna je vedno ironija, če ne celo groteska. Država, ki je dajala zatočišče številnim nacističnim zločincem, med drugim Antejju Paveliću, se je skušala potegovati za podporo naprednega sveta.

Tudi med argentinskimi vojaki na Falklandih so bili oni hrvaškega, črnogorskega, morda celo slovenskega rodu. Jugoslovane je res najti v najrazličnejših vojskah, katerim se vdinjajo.

V vojnah se med seboj streljajo, zažigajo in koljejo povečini moški. Vojna je njihovo največje samoponižanje, toda vedno so o vojni odločali moški. Pri falklandski vojni je bilo prvič nekoliko drugače. Argentinski predsednik Galtieri se je v zgodovino že zapisoval z zlatimi črkami, ko je bila njegova vojska še na otokih. Potem so ga po nekaj mesecih kot grešnega kozla celo zaprli. Zlasti za tiste, ki v začetku zmagujejo, je vojna strašen hazard. Argentincem ni ostalo nič drugega kot: »Las Malvinas bodo vedno naši. Naša pra-

vica do njih je večna!!!«

To nima veliko zveze z resničnostjo, toda v kratkem trenutku zgodovine so bili Argentinci močnejši, nasmehnili se jim je vojaška sreča. Toda tudi »železna lady« je bila močna.

»Samo ona je to lahko storila, naši politiki bi razpravljali in razpravljali, na koncu pa iz tega ne bi bilo nič,« pravi neki Anglež, ki sicer zelo plašno govori o Falklandih.

Vsako ozemlje, za katerega se komu zdi, da ni branjeno, lahko hitro postane žrtev agresije. Ta resnica je silno žalostna, to je pravica močnejšega, prav zato je na svetu še vedno tako nerazumna stvar, kot je vojna. Celo tako smrdeča zadeva kot je vojna, je sestavina mednarodne skupnosti.

Za Britansko radijsko družbo so bili Falklandi ponovno radijska vojna. BBC se je s svojim glasom vojskovala že večkrat prej.

25.4.1982 je svetovni program poročal: »V Londonu so ravnokar sporočili, da so se argentinske sile na Južni Georgiji predale!«

Anglija torej zmaguje, izkrkali so se na otoku pingvinov. Obrambni minister John Nott je hladno sporočil, da britanske sile niso imele žrtev, na otoku so naletele le na omejen argentinski odpor. Že pred tremi dnevi so na otok priplavali angleški marinci, ki so pripravili vse potrebno za izkrcanje. Prav akcijsko! Tudi Angleži si na južnem Atlantiku zdravijo ranjeni ponos. Družbo pa jim delajo argentinski ujetniki in pingvini.

Argentinski vojaki so pokazali malo ali nič. Niti korajže, niti vojaške žilavosti, niti znanja! V prvi pomorski bitki v južnem Atlantiku je zmagal britanski Union Jack. Angleži že imajo svoje mostišče, nekaj trdnega pod nogami.

»Imam vero v vrhunski profesionalizem naših enot, v njihovo opremo,« je dejala ministrska predsednica. Argentincev na Južnem Juniju ni bilo težko premagati. Tam je bila oddaljena posadka, ki je najbrž komaj še vzdrževala zveze s centrom. Argentinci tudi niso branili svoje zemlje, toda to sploh ni bila zemlja, ampak skala z nekaj pingvini.

Angleži so argentinskim vojakom nagnali strah v kosti. Ranjeni lev je lahko pokazal svoje zobe. Argentinci niso branili svojega ozemlja. Hispanski novinarji so poskušali poročati, da se je Argentincem posrečilo hudo poškodovati eno od obeh letalonosilk. Slišali so topot svojega srca, ki pa je bil napačen.

»Vzamejo vsakogar, ki je dober!« je nekoč dejal Irec, ki že dolga leta služi v britanski armadi. Na severnem Irskem se je boril proti lastnim vojakom. Poklicni vojak v britanskih silah v Nemčiji mi je stisnil roko, toda ne močno, čutil sem, da ima zmaličeno. Potem mu postavim vprašanje: »Kaj pa je z roko? Ali je to vojna rana?«

Pokaže mi roko, ki je bila vsa prešita.

»To je bila IRA, iz zasede me je ranil njihov borec s črno krinko. Sedaj tega človeka ni več, poskrbel sem zanj,« pravi ponosno narednik.

Hladni Angleži ne lažejo. Georgija je padla, tudi Falklandski otoki bodo.

1.5.1982 - Britanska letala so napadla letališče na Falklandih, Port Stanley.

BBC hladno komentira: »Britanske sile so aktivne po njihovem vojaškem načrtu, postopno pritiskajo na argentinske sile in se pripravljajo na ponovno zavzetje otokov.

Argentina je obupana. Svet je to deželo zapustil. Sem in tja jih še kdo besedno podpre pri zahtevi, da imajo do Falklandov nakakšno zgodovinsko pravico, toda kakšna pravica je imperialna pravica tega ali onega zgodovinskega imperializma.

Morda bo tudi argentinsko-britanska vojna postala podobno močvirje kot zalivski spopad. Morda ne, saj gre za vojno na morskem gladini.

»H vragu Galtieri in generali, ki silijo v zgodovino,« si mo-

ra misliti argentinski regrut, ki se na vetrovni Falklandih ne more načuditi, da je njegovi deželi toliko do Falklandov.

3.5.1982 - »Danes je britanska podmornica na jedrski pogon torpedirala velikansko argentinsko križarko General Belgrano. Spremljajočim ladjam je pustila pobegniti, tako da niso reševale mornarjev z Belgrana.«

Podmornica je strašno orožje, posebej jedrska, ki lahko brez ponovnega polnjenja z gorivom večkrat obkroži zemeljsko oblo.

Britanija dosedaj gladko zmaguje. Argentinska mornarica je zastarela, večino starih ladij so kupili od Amerike in nekatere izvirajo še iz druge svetovne vojne. Belgrano je bil na videz strašna križarka, ki pa je delala neverjeten hrup, na njej je bilo več kot tisoč vojakov. Strašno okorna ladja ja morala biti, ravno primerna za generale, ki so želeli priti v zgodovino.

Nobene verjetnosti ni, da bi Argentinci obdržali Falklande, morje in zrak sta britanska, samo falklandsko kopno je še argentinsko. Ali ima še smisel tratiti vojake? Zakaj se ne predajo, saj vendar ne branijo svoje zemlje?

Junta v Buenos Airesu pa dokazuje, da zmagujejo. »Potopili« so celo ladjo, ki je v britanski floti pred Falklandi ni nikoli bilo. Angleškemu vojaškemu ministrstvu je verjeti. Na prvo mesto so dali vest o demonstracijah v Varšavi, vest o vojaški zmagi pa šele na drugo ali tretje mesto.

Vojna je strašna, čeprav obe strani navadno pazita, da bi na njunih straneh čim manj prelivali kri. Argentinci na Falklandih še vedno preklinjajo, vzdihujejo in obirajo uši. Toda na otoke so priklenjeni. Argentinski protiletalski topovi so zelo netočni. Ostareli bombnik Vulcan je sicer čutil protiletalski ogenj, toda nič ga ni zadelo. Argentinsko vojaštvo je še v prejšnjem stoletju pobijalo ogromne množice domačih Indijancev. Njihove pampe si je prilastila vojska, zato pa je rabila delavce, ki jih je uvozila iz Italije, Avstrogrske in celo iz Črne gore. Prišleki so sanjali o fantastični novi zemlji, ki jo bodo dobili. Zemlja bo dala bogastvo... Toda tudi argentinski sen je daleč od resničnosti. Za argentinsko dušo množičnega iztrebljanja Indijancev v minulih stoletjih preprosto ni, tudi Falklandske vojne ne bo, če jo bodo izgubili. Samo širiti je bilo treba ozemlje, v novi zemlji bo nekaj novega, še bogatejšega. Toda goli Falklandi so vendar taka beda!

BBC prenese sporočilo, da je Belgrano potopljen. To so priznali tudi v Buenos Airesu. Križarko so iskali že pol dneva, pa je ni, torej je verjetno ali pa zagotovo potopljena...

Britanci sedaj nekaj časa ne bodo več rušili, sedaj morajo pokazati bolj human obraz! Ljudje pa plavajo in čofotajo v ledenomrzlem Atlantiku ob Ognjeni zemlji. Večina se jih počasi potaplja. Spremljajoče ladje so pobegnile. Kakšna je smrt, vedno vedo le tisti, ki so umirali, toda oni to odnesejo s sabo. Utopitev v ledenomrzli, slani vodi mora biti med najhujšimi smrtmi.

Čofotanje mladih Argentinec dokazuje, da bi radi še živeli, jedli bi radi velikanske goveje zrezke, pili argentinska vina. Utoplajo se, nikoli več ne bodo mogli živeti.

Juntin časnik pa še kar naprej piše: »Naša dežela bo osvojila Malvine, tolikokrat, kolikokrat bo to potrebno!«

Ne, v resnici si zavoljo mladih Argentinec z Belgrana tega še dolgo ne bodo upali. Hazard z vojno je le enkrat!

Seveda junta ni človekoljubna, pred leti je uničila dvajset tisoč levičarjev. Ve, kaj je smrt. Nekaj sto utopljenecv ni nič. Toda ne vedo, kaj je prava vojna, Galtieri je pisarniški general.

Belgrano je medtem še na negostoljubnem morskem dnu južnega Atlantika. Tako globoko je, da ga še dolgo ne bo mogel nihče raziskovati. Na peščenem dnu, med kovinskimi noduli, leži gmota železa in zaskočenih okostnjakov.

Na Falklandih še vedno poka. Major »H« Jones je padel, ko je jurišal na argentinsko odporno točko. Bil je pravi vojak, še ko je bil zadet, je proti argentinskim položajem menda vrغل plastično bombo. Posmrtno je dobil odlikovanje.

Britanija je zmagala. Po drugi svetovni vojne so bile vojne s tako čistim zmagovalcem pravzaprav zelo redke. Čez mesec in pol je bila v Londonu zadušnica za falklandskimi žrtvami: 174 jih nima groba, za vedno bodo ostali na dnu južnega Atlantika, drugih 81 so pokopali na otokih, za katere so padli.

Na zadušnico so prišli vsi: kraljica, ministrska predsednica, vsa kraljeva družina. Povabili so tudi nekaj vdov na Falklandih padlih vojakov. Nihče se ni zmenil zanje, celo admiral Sandy Williams, ki je vodil pomorske operacije, je v ozadju za pehotnega generala Jeremya Moora se ravno tako nihče ne zmeni, še manj za Sarah Jones, ki ji je kot pravi vojak na Falklandih padel mož.

Vse oči pa so uprte v angleško princeso, ki se je vrnila s porodniškega dopusta, deželi je dala malega princa.

Kako je vojna anonimna! Toda vojne ne doživljajo tisti, ki ostanejo ob njej, temveč tisti, ki jih v njej ustrelijo, raztrgajo, sežgejo in razcefrajo.

Darovi in prispevki

V počastitev spomina tovarišice Rozine Sosič daruje sekcija Zveze žena z Opčin 30.000 liru za Delo in Unità.

V počastitev spomina tovarišice Rozine Sosič prispeva Ivanka Danev z Opčin L. 20.000 za komunistični tisk.

V spomin na tovarišico Rosino Škerlavaj daruje Draga Ključar 30.000 lir za sklad Dela.

Sekcija KPI za Opčine, Bane in Ferluge izreka najgloblje sožalje tovarisiči Liviji Wilhelm ob izgubi očeta in daruje v njegov spomin 25.000 lir v sklad Dela.

Sekcija KPI z Opčin, Banov in Ferlugov izreka globoko sožalje svojem tovariša Franca Citterja in daruje v njegov spomin 25.000 lir za Delo.

V spomin na teto Rosino Škerlavaj prispevata družini Wilhelm z Opčin 50.000 lir v sklad Dela.

V počastitev spomina tovarišev Dušana Grilanca in Alojza Pirca daruje Stanka Hrovatin 50.000 lir za sklad Dela.

V počastitev spomina Rožine Škerlavaj darujeta Ivanka in Stanka Hrovatin 50.000 lir v sklad Dela.

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši: Rudi Grgič iz Sempolaja 4000 lir, Bruno Žužek iz Vižovelj 4.000 lir, Diko Žerjal iz Boršta 4.000 lir, Viktor Žerjal iz Boršta 4.000 lir, Slavko Žerjal iz Boršta 6.000 lir, Milan Kuret iz Boljunca 4.000 lir, Karlo Prašel iz Boljunca 4.000 lir, Ladi Colja iz Samatorce 6.000 lir, Francka Verginella iz Križa 4.000 lir.

V spomin na pokojnega moža Alfreda prispeva Marija Caharija vd. Lauretta iz Nabrežine 50.000 lir v sklad Dela.

Ob obletnici smrti strica Karla Starca daruje Josip Starc (Silen) 10.000 lir v sklad Dela.

Ob drugi obletnici smrti moje drage žene Gigie Žerjal Bogatec darujem 20.000 lir v sklad Dela.

Ob 1. obletnici smrti tovariša Ernesta Fornasarija prispeva žena Izidora Zorzut 100.000 lir v sklad Dela.

V spomin na dragega očeta Alojza Pirca darujejo hčerke Marija, Anica in Sonja z družinami 100.000 lir za sklad Dela.

V spomin na tovariša Alojza Pirca daruje tovarišica Jelka Gerbec 50.000 lir v sklad

Dela.

V spomin na tovariša Milana Sosiča daruje Tovarišica Ada Spetič 10.000 lir v sklad Dela.

Tovariš Dušan Žerjal prispeva 15.000 lir v sklad Dela.

Tovariš Miro Žerjal iz Boljunca prispeva v sklad Dela v spomin na v Argentini preminulo teto Amalijo 10.000 lir.

V spomin na v Argentini preminulo teto Amalijo daruje tovariš Slavko Žerjal z družino 15.000 lir za vzdrževanje spomenika padlih v Borštu in 15.000 lir za vzdrževanje spomenika padlih v Boljuncu.

Tovariš Pegan iz Zgonika daruje 5.000 lir v sklad Dela.

V spomin na tovariša Alojza Pirca darujeta Ivanka in Janko Simoneta 10.000 lir za sklad Dela.

V spomin na Alojza Pirca darujeta Tamara in Zvonko Simoneta 10.000 lir za sklad Dela.

Tovariš Stanislav Koslin prispeva 12.000 lir v sklad Dela.

KD Jože Rapotec prispeva v sklad Dela 100.000 lir.

Umrl je Alojz Pirc

Zaradi zavratne bolezni je dne 10. avgusta nenadoma preminil tovariš Alojz Pirc. Tovariš Lojze se je rodil 10. junija 1908. leta v Saležu, svedu zavedni slovenski družini, ki se je ob nastopu fašizma odločno opredelila za antifašistični boj. V družini se je skovala globoka antifašistična zavest mladega Alojza. Prva politična učiteljica sta mu bila starejša brata Josip in Ivan.

Bil je malo več kot otrok, saj je bil star komaj petnajst let, ko je že prinašal časopis Delo, glasilo KPI, iz Trsta v svojo rodno vas in v Križ. Preoblečen v dijaka s šlosko torbo je čakal na trgu Ponterosso, kjer mu je neki tovariš Lovko izročal časopise. V Trst ja prihajal z vlakom in nazaj grede se je ustavljal v Križu, kjer je izročal nekaj izvodov časopisa tamkajšnjim tovarišem, dočim je ostale prinašal domov. Starejša brata sta poskrbela za razdeljevanje Dela v sosednjih vaseh, v domači vasi je pa list raznašal sam Lojze. To je bilo za tiste čase izredno važno in pomembno delo, saj se je le tako širila beseda in misel komunistov. Kdor je pa opravljal to nalogo, je veliko tvegalo.

Iz dobe mladinskega aktivizma je v spominu tovariša Alojza ostalo brez dvoma najbolj živo srečanje z Gramscijem.

Gramsci je naše kraje obiskal poleti leta 1926, zaradi priprav na kongres KPI v Lionu. Takrat je imel več sestankov s partijci po Krasu ter v dolinskih in miljskih gozdovih. Med drugimi srečanja je najbolj znan sestanek v neki dolini pri Briščah, točneje pri Dolu, kjer je znameniti italijanski komunistični voditelj govoril kakim petinsvajsetimtridesetim aktivistom. Sestanku je prisostvoval tudi tovariš Josip Verginela, ki je kasneje padel v kraju Lumezzane kot partiznaski borec, zaradi česar so mu po smrti dodelili srebrno kolajno za partizansko hrabrost. Med prisotnimi je bil tudi mladi Lojze, ki sta ga hotela s tem brata Ivan in Josip nagraditi za njegovo hvalevredno ilegalno dejavnost in za njegovo hrabro zadržanje. Srečanje je mladega aktivista močno presunilo ter se mu je zelo globoko zapečatilo v spomin za vse življenje.

O tistem sestanku nam je tovariš Lojze mnogokrat pripovedoval in v njegovih besedah smo čutili ponos in ganjenost. Mnogokrat je poudaril, da so Gramscijeve besede močno vplivale na prisotne in da so jim «vlile novih moči za nadaljni boj proti razrednemu sovražniku». «Tisti sestanek,» je pravil, «je trajal približno dve uri, toda njegove (Gramscijeve) besede in ideje mi še danes prijetno zvenijo. Te so moj kažipot v življenju!»

To resnico lahko potrди vsakdo izmed

nas, ki je s tovarišem Alojzom sodeloval in ga je poznal po bliže.

Lojze Pirc je bil res dosleden komunistični borec in svojo predanost je izpričal ob vsakem času in v vsakem kraju, kjer se je nahajal. Seveda je za to tudi plačal, kakor se je zgodilo marsikateremu predanemu in odločnemu borcu. Ko se je na primer zaposlil kot železničar, so ga kmalu za tem odslovili, ker ni sprejel izkaznice fašistične stranke.

Njegovo aktivno in nepretrgano ilegalno delo, njegovo sodelovanje pri neštetihih akcijah in ilegalnih pobudah, je kmalu zbudilo pozornost fašistične policije. Ovaduhi so zavohali njegovo dejavnost in fašistična oblast ga je zaradi tega odvedla v Forlì, najprej v konfinacijo, nato v zapor. Kasneje so ga od tam nacisti odvedli na prisilno delo v Nemčijo.

Po osvoboditvi se je tovariš Pirc takoj lotil političnega dela v sklopu krajevnih množičnih organizacijah ter prosvetnega in družbenega gibanja. Ko so v Saležu po vojni zopet obudili kulturno dejavnost, so domačini njega izvolili na ustanovnem občnem zboru prosvetnega društva Rdeča zvezda za predsednika. Posebno pažnjo je pa seveda tovariš Pirc posvetil partijski organizaciji. Toda njegovo delo v domačem kraju se ni omejilo na udejstvovanje v krajevnih organizacijah. V letih ko je bila Komunistična partija Svobodnega tržškega ozemlja samostojna stranka, je bil član njenega centralnega komiteja in je postal ugleden in priznan voditelj. Seveda glede tega se nič ni spremenilo, ko se je stranka leta 1957 zopet priključila

KPI in postala njena neodvisna federacija.

V Zgoniški občini ime tovariša Pirca veliko pomeni, saj je bil po vojni prvi župan te občine. Za župana je bil prvič izvoljen leta 1949, kasneje pa ponovno leta 1956 in leta 1960. To se pravi, da je županoval skupno kar 12 let in to v prvi povojni dobi, ko je bilo treba dvigniti javno življenje iz ruševin vojne in iz moralnega izničenja, v katerega ga je spravilo pertindvajsetletno fašistično divjanje. Bila so to leta zelo intenzivnega dela, ko je bilo treba zgraditi vse potrebne javne strukture in šolska poslopja ter javna središča.

Vaščani so kmalu spoznali moč in veljavo tega komunističnega župana in ga zelo vzljubili. Spominjam se, kako so ga s spoštovanjem poslušali, kako so z njim radi sodelovali in kako so vsi priznavali modrost njegove preproste, jedrate, odkritosrčne in iskrene besede.

Njegov dom je bil odprt za vsakega, ki se je hotel približati županu, vprašati za nasvet ali dobiti odgovor na to ali ono vprašanje. Seme, ki ga je tovariš Pirc vsejal v temelje zgoniške javne uprave in ki so ga še naprej gojili in ga gojijo komunistični župani, ki so mu sledili, — prej Tovariš Josip Guštin, danes tovariš Miloš Budin — je obrodilo številne sadove.

Njegov dom je bil leta in leta pravo politično zbirališče, neke vrste politični center, kamor so se zatekali napredni ljudje, in so se družili komunistični aktivisti. Na nič koliko sestnakih je na primer podpisana sodelovala v tisti hiši, sredi Pirčeve prijazne in dobre družine.

Sekcija Enrico Berlinguer je avgusta v Sestlanu priredila javni shod, da bi protestirala zoper odločitev Občinske uprave, da dovoli nekemu gradbeniku, da postavi plinski rezervoar v neposredni bližini pokrajinske ceste v središču Sestljana. Rezervoar je med domačini zaslovel z vzdevkom Bhopal.

Občina Opčine?

Kot je postala že tradicija je bil tudi letos prvi dan festivala komunističnega tiska na Opčinah posvečen razpravi o aktualnih problemih prebivalstva.

Problemi, ki so že tako hudi, da je z več strani bil postavljen predlog za ustanovitev samostojne občine in ločitev od tržaške, ki vsako leto bolj dokazuje svoj popolno nezanimanje za kraško prebivalstvo, slovensko pa še posebej.

Na okrogli mizi je sodelovalo precejšnje število Opencev in prebivalcev okoliških vasi. Zamisel o odcepitvi od Trsta je torej vsaj na prvi pogled zelo dobro sprejeta. Toda na okrogli mizi smo slišali tudi drugačna stališča, ki so utrdila vrsto dvomov, od katerih je morda najbolj upoštevanja vreden tisti občutek prevare, ki ga imamo, ko pomislimo, da so to rešitev že večkrat predlagali najbolj konzervativni krogi tržaškega političnega življenja. Da bi si bolje uredili misli, smo se o tem pogovorili z nekaterimi od vidnejših predstavnikov partije na Opčinah. Svoje poglede so nam tje posredovali Anamarija Kalc, predsednica rajonskega sveta, Dolfi Wilhelm, pokrajinski svetovalec KPI, in Rudi Wilhelm, tajnik openske sekcije in dolgoletni član rajonskega sveta.

Naslov okrogle mize je bil postavljen v obliki vprašanj, je naglasil Dolfi Wilhelm, in to ne slučajno. Ta vprašanja so še odprta in morda še bolj kot prej. Komunisti smo organizirali to pobudo, da bi postavili osnove za resno in realno razpravo v predlogu, ki ga nismo sami postavili in ki utegne biti vir nespoznovanov. Ta predlog je bil osrednja točka občnega zbora Odbora za zaščito Opčin, ki je pa obravnaval le samostojnost Opčin z Bani in Ferlugi. Tudi

Koliko večerov smo skupaj preživeli ob razpravi, kako izboljšati in poživeti komunistično organizacijo, kako okrepiti partijsko in kulturno dejavnost v vasi in v celi naši pokrajini.

S tovarišem Pircem odhaja odločen borec in komunistični voditelj, ki pušča za seboj globoko praznino. Toda nikdar ne bo izginilo vse, kar je sam bil in predstavljal. Tovariš Lojze pušča za seboj zavedno družino, ki jo je vzgojil v svoje, duhu in ki hodi po njegovi sledi, pušča svojo komunistično oporoko kot zvesti Gramscijev borec in učenec, pušča misli, ki jih je vлил v druge tovariše, pušča svoj zgled poštenjaka, zvestega antifašističnega borca za mir, za demokracijo, za narodne pravice Slovencev in za delavske pravice.

Njegove dobre, spodbudne besede ne bomo slišali več, toda te vrednote ostajajo in jih ne bo nihče nikoli izbrisal.

Jelka Gerbec

Z okrogle mize «Občina Opčine?»

Koordinacijski odbor Kraških vasi je izrazil podobno stališče, le da je teritorij takšne samostojne enote razširil na ves vzhodni Kras. Vprašanje zahodnega Krasa je poglavje zase, saj imajo tamkajšnje vasi posebne probleme in so zgodovinsko bolj vezane na mesto. Z našo pobudo smo hoteli najprej razčistiti vprašanje, če bi bila ustanovitev te občine sploh mogoča z vidika zakonodaje. In prišli smo do zaključka, da ni velikih zakonskih ovir. Tudi zato se moramo soočiti s tem vprašanjem, saj bi predlog utegnil priti tudi z drugih strani in želimo, da bi v tem slučaju bilo naše prebivalstvo o vprašanju dobro obveščeno, da ne bi nasedlo več ali manj demagoškimi in zainteresiranim stališčem.

Glede vzrokov, zakaj je prišlo do oživiljanja misli o samostojnosti, ne more biti dvomov, je podčrtal Rudi Wilhelm. O obnašanju občinske uprave do našega teritorija in prebivalstva naj navedemo le nekaj primerov. Za uporabo prostorov bivšega begunskega taborišča na Padričah prosijo krajevne organizacije že 25 let. Kaj smo dobili? Prijavili so nas sodišču, medtem ko so druge ustanove bile sprejete skoraj brez prošnje. Na ureditev pokopališča smo čakali 18 let. Več kot trideset let čakamo na ureditev spomenikov padlim. Na cellem Krasu nimamo enega občinskega športnega objekta, o slavnem «Centro civico» govorijo že tudi 20 let. In s seznamom bi lahko nadaljevali čez cel časopis. Če je torej zahteva realistična ali ne, če je s širšega gledišča pravilna ali ne, je vsekakor izraz protesta prebivalstva in ga kot takšnega komunisti ne moremo prezreti.

Anamarija Kalc je vprašanje samostojne občine načela z vidika upravljanja, saj se je kot predsednica rajonskega

sveta bliže soočala z organizacijskimi težavami upravnih teles. Z zahtevo kot protestom proti občinski upravi se povsem strinja, vendar misli, da bi nova občina verjetno ne prinesla pričakovane rešitve vprašanj. O nujnosti reforme institucij govorijo že več let v vsej Italiji.

Vse upravne ustanove, od dežele, države, pa do občin, so velika birokratska struktura, kjer potuje najenostavnejša prošnja prebivalstva preko sto rok preden se o njej sploh razpravlja. Decentralizacija pristojnosti je načrt, ki bi mnogo prispeval k boljšemu upravljanju. Ponekod skrbijo za manjša dela, kot bi lahko bila na primer na Opčinah kanalizacija za odtok deževnice, na katero zopet čakamo več kot dvajset let, sami rajonski sveti, ki razpolagajo s svojimi delavci in sredstvi. Toda tržaška občinska uprava je že večkrat jasno dokazala, da ne namerava predati rajonskim svetom nobene od svojih pristojnosti. Ravno isti odnos ima do drugih vprašanj, kot je recimo izvedba zdravstvene reforme. Vprašanje je, če bi samostojna občina bila sposobna bolje opravljati svoje dolžnosti, kot je tudi vprašanje kakšna bi bila njena upravna večina. Ne smemo pozabiti, da štejejo Opčine z novimi naselji čez 7.000 prebivalcev in to jedro bi na volitvah odločalo. Tudi dejstvo, da Slovincem nasprotni krogi podpirajo to zamisel, nam mora dati misliti.

Vprašanje torej je še daleč od odgovora. Predstavniki komunistične partije na Opčinah se obračajo na vse s pozivom, naj o stvari resno in realistično razmislijo in z obvezo, da bodo začeto razpravo nadaljevali ob upoštevanju mnenj vseh zainteresiranih, kot so to storili tudi pri organizaciji okrogle mize.

Tatjana Čuk

Samo vojne laži?

Že Orwell je opazil, da so laži vlada-jočili razredov in izhričljeno poročanje sredstev javnega obveščanje nujna sestavina sodobnega vojskovanja. Kmalu za tem, ko je vlada sprejela sramotno odločitev, da pošlje vojno mornarico v Perzijski zaliv, smo lahko preverili pravilnost Orwellove teorije.

Lep primer vojne laži je Gorieva izjava, da bo italijanska mornarica skrbelo samo za varnost italijanskih ladij v Zalivu. Prizadeti ladjariji so takoj pojasnili, da ne marajo zaščititi vojne mornarice in da v bližnji prihodnosti ne bo v Perzijskem zalivu plula nobena italijanska trgovska ladija. Koga naj bi torej ščitila mornarica?

Vojni minister Zanone pa trdi: «Naši mornariki bodo v Perzijskem zalivu branili čast naše države!» Giornate radiose? Malaparte je nekoč zapisal, da je čast nekaj, kar ljudje imajo med nogami.

Socialisti so zaigrali na drugačne strune. Ugo Intini je v nekem intervjuju za televizijo dejal, da je dolžnost Italije, da

brani svoje arabske zaveznike pred nevarnostjo islamskega fundamentalizma, kot primer je navedel Tunizijo. Kipling bi temu dejal breme belega človeka. Razumljivo je, da Intini skrbi za politično trdnost Burgibovega psevdosocialističnega režima, saj Craxi gre vsako poletje na oddih v Tunizijo, ni pa čisto jasno, kako bo italijanska mornarica branila Tunizijo v Perzijskem zalivu.

Trditev, da je islamski fundamentalizem glavni sovražnik zahodnega tabora, je res bosa. Islamski fundamentalizem je ameriškim interesom bolj koristen kot škodil. Državna ureditev najzanesljivejših arabskih in azijskih prozahodnih režimov sloni ravno na dogmah korana. Navedimo le Saudsko Arabijo, Kuvait, Pakistan in Indonezijo. Poleg tega je islam glavna ideologija afganistanskih gverilcev, ki že sedem let držijo v šahu Rdečo armado.

Vsi vsedrjavni časopisi - izjemi sta le Manifesto in Unità - zamolčujejo ali prikrivajo dejstvo, da je vojno začel Saddam Hussein in da je Irak začel napa-

dati trgovske ladije v mednarodnih vodah. Dosledno zamolčujejo tudi kriminalno ravnanje huseinovega režima s političnimi nasprotniki. Mučenje, policijska strahovlada, zanikanje najosnovnejših državljanskih pravic so del iraškega vsakdana. O tem pa nihče ne poroča. Razumljivo, saj v vojni ne smeš blatiti zaveznikov!

Pravi patrioti so že začeli deliti ljudi na domoljube in izdajalce. Urednik časopisa Il Giorno Arturo Diaconale med intervencioniste (beri domoljube) uvršča: laike, socialiste, ki niso marksisti, ljudi, ki se prepoznavajo v t.i. «destra nazionale» in vse katolike, ki niso pozabili na Giobertija in na vlogo neo-guelfizma v italijanskem Rissorgimentu. Na drugem bregu stojita marksistični in katoliški tabor, ki s tem, tako daje razumeti Diaconale, da nasprotujejo intervenciji v Perzijskem zalivu, zanikajo italijanski preporod.

To je samo začetek. Kaj nas sploh še čaka?

Naj živita novoporočenca!